

Spotrebiteľské insolvenčie po novom

Bankrot – pre našinca donedávna neznámy fantóm ďalekých krízami zmietaných ekonomík – sa najmä po roku 2008 stal už aj u nás notoricky známym pojmom, inštitútom aplikujúcim sa dnes už v celom spektre nášho hospodárskeho a spoločenského života.

Kým bankrot bol spájaný doteraz predovšetkým s korporáciami a nadnárodnými inštitúciami, v tomto roku bola u nás prijatá novela, ktorá takpovediac spustila éru osobných bankrotov s cieľom riešiť hromadnú spotrebiteľskú insolvenčiu.

Ako a prečo sme sa k bankrotom vôbec dostali?

Už Platón sa vo svojom diele Ústava zaoberá problematikou dlhu. Venuje sa otázke, čo to znamená platiť dlh a prichádza k záveru, že istotu máme iba v tom, že naše normy sú nesúrodé a rozporuplné. V Rímskom práve upravené zákon dvanástich tabúl okrem iného dlžníkovu povinnosť za nespĺnenie dlhu zodpovedať svojou osobou, teda veriteľ ho mohol po nezaplatení dlhu predať ako otroka, prípadne zabíť. Ešte skôr, v Mezopotámii mohol muž členov svojej rodiny použiť ako záruku za dlh. Ak nebol schopný dlh splácať, mohol ich veriteľ odvieť ako dlžných otrokov. V stredoveku už strata slobody, respektíve otroctvo za nespĺnenie dlhu neprichádzalo do úvahy, okrem niektorých menších trestov, nesplatenými dlhmi sa postihoval predovšetkým majetok dlžníka. Stretávame sa tu však už s dlhovými amnestiami, ktoré sú nastoľované panovníkmi ako prevencia pred sociálnymi nepokojmi a vzburami. Až hospodárska kríza v roku 2008 v plnej nahote odhalila myšlienku, že niektorí dlžníci svoje dlhy jednoducho splácať nemusia. Dá sa povedať, že dnes si už konečne uvedomujeme, že sme vstúpili do novej éry dlhového kapitalizmu.

Dlh a jeho odpustenie je a vždy by malo byť otázkou morálky, krehkou hranicou medzi pomocou v núdzi dlžníkovi a definitívnu stratu majetku a dôvery veriteľa. Napokon, samotné slovo veriteľ v sebe pojmomologicky zahŕňa vzťah dôvery, respektíve viery v dlžníka a jeho ochotu dlh splácať.

Je paradoxné, že práve v čase nevídaného ekonomického boju, ktorý momentálne zažívame, v čase historicky najnižšej nezamestnanosti na Slovensko prichádza po dlhých rokoch prevratná právna úprava osobného bankrotu, ktorá vo väčšine prípadov beztrešne odpúšťa dlžníkom a bezdôvodne oberá veriteľov.

Aká je teda dnešná právna úprava osobného bankrotu?

Nová právna úprava spotrebiteľského oddĺženia je rozdelená na dva samostatné inštitúty, a to oddĺženie konkurzom a oddĺženie splátkovým kalendárom. Zjednodušene vysvetlím, aký je rozdiel medzi oboma konaniami a v čom sú konania pre dlžníka výhodné. Základnou úlohou osobného bankrotu (oddĺžovacieho konania) fyzickej osoby je zbavenie sa dl-

ILUSTRÁČNÁ SNÍMKA: DREAMSTIME

hov (oddĺženie) dlžníka. Oddĺženie dlžníka môže prebiehať dvoma spôsobmi: a) oddĺžením konkurzom, to v prípade, ak dlžník prenechá svoj majetok veriteľom (majetok nie je podmienkou), alebo b) oddĺžením splátkovým kalendárom, a to v prípade, ak si dlžník chce ponechať svoj majetok a veriteľom uhradiť takto časť svojich záväzkov (dlhov). Dlžník sa môže domáhať procesu osobného bankrotu nie častejšie ako raz za desať rokov.

Základnou podmienkou pre podanie návrhu na osobný bankrot je prebiehajúce exekučné konanie alebo podobné vykonávacie konanie (napríklad dražba, zrážky zo mzdy a podobne).

Aký je teda rozdiel oproti pôvodnej právnej úprave a v čom sú výhody novej právnej úpravy?

Podľa predchádzajúcej právnej úpravy, dlžník musel na účely vstupu do konkurzného konania vlastníť minimálny majetok vo výške asi 1 700 eur, zároveň musel na účet súdu uhradiť predavok pre náklady konkurzného konania vo výške asi 670 eur. Počas konkurzného konania došlo k speňaženiu všetkého majetku dlžníka a správca počas konkurzu realizoval zrážky z príjmu dlžníka podobne ako exekútor. Po skončení konkurzného konania začalo trojročné skúšobné obdobie oddĺžovacieho konania, a to iba vtedy, ak mal dlžník dostatočný príjem a ak dovtedy riadne spolupracoval so správcem. Počas skúšobného obdobia dlžník uhrádzal súdom určenú sumu správcovi a podliehal viacerým skúšobným obmedzeniam. Po uplynutí troch rokov, ak sa dlžník osvedčil, bol „za odmenu“ oddĺžený. Teda osobný bankrot podľa starej právnej úpravy nebol lacnou záležitosťou. Podľa mojich skúseností najlacnejší osobný bankrot vyšiel nákladovo dlžníka na asi 4 000 eur a trval minimálne 3,5 roka. V porovnaní s dnešným procesom, dnes osobný bankrot stojí dlžníka 500 eur, ale z hľadiska reálnej úhrady vopred nič, pretože túto sumu za neho zaplatí štát, on ju spláca až neskôr. Ak vezmeme do úvahy, ako dlho trvá osobný bankrot dnes, tak skutočnosť je taká, že od podania návrhu na oddĺžovací konkurz, čo je faktický zača-

Bankrot je pre nás „moderným“ výdobytkom kapitalistického trhového systému voľného obchodu. A je na nás, ako ho dokážeme využiť pre dobro nás a našich detí.

tok procesu, súd vydáva uznesenie, ktorým dlžníka oddlí najneskôr do 15 dní. Proces osobného bankrotu prebieha ďalej, avšak dlžník je v oddĺžovacom konkurze oddĺžený ihneď na začiatku. Teda dlžník je podľa dnešnej právnej úpravy oddĺžovacieho konkurzu oddĺžený takpovediac raketovo. To však neplatí pre oddĺženie splátkovým kalendárom, tam je situácia rovnaká ako doteraz. Toto raketové tempo sa však vzťahuje len na dlžníka. Veriteľa, ak sú v oddĺžovacom konkurze uspokojovaní, čakajú zväčša niekoľko mesiacov na výsledky speňažovania a na ich čiastočné uspokojenie cez rozvrh.

Ak si novú právnu úpravu oddĺžovacieho konkurzu rozoberieme na drobné, zistíme, že dlžník, ktorý takpovediac prišiel už o všetok svoj majetok, spĺňa podmienky pre konkurzné oddĺženie už len tým, že je voči nemu vedené exekučné konanie. Výška ani počet jeho dlhov nie sú dôležité. Nová právna úprava je úplne prevratná v tom, že už nie je dôležitá schopnosť alebo ochota dlžníka svoje záväzky splácať. Zákonodarca sa rozhodol postihnúť dlžníka v podstate iba jedinou zásadnou sankciou, „prepadnutím majetku“ v prospech veriteľov. „Zabudol“ však na to, že veľká časť dlžníkov už žiaden majetok nemá, respektíve vlastní len taký majetok, na ktorom im už nezáleží, teda „prepadnutie majetku“ pre nich nepredstavuje žiaden po-

stih. V porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou dlžník nie je postihnutý žiadnym krátním jeho príjmov. Výnimkou z oddĺženia majú majetkom zabezpečené pohľadávky veriteľov. Oproti takýmto dlžníkom stoja veritelia, ktorí donedávna ešte verili, že sa ich nesolventným dlžníkom jedného dňa začne opäť dariť, alebo aspoň niečo zdedia a získajú tak od dlžníkov aspoň časť zo svojich pohľadávok. Nebude to však tak. Určite nie, ak ich dlžníci patria do skupiny tzv. nemajetných alebo „drobnomajetných“ a ak absolujú proces oddĺžovacieho konkurzu. Takýto neblahý osud však nebudú mať úplne všetci veritelia. Je tu skupina, ktorá má takpovediac nepriame výhody. Členmi tejto skupiny sú štát, sociálna poisťovňa a zdravotné poisťovne. Táto skupina si cez trestný zákon zabezpečila, že dlžník má právo dobrovoľne si vybrať medzi zaplatením daní a zrazeného poisteného na sociálne a zdravotné poistenie alebo trestom odňatia slobody, prípadne iným ponúkaným trestom. Existujú tu aj ďalšie sankcie pre dlžníka, napríklad to, že takto oddlížiť sa môže „iba“ raz za desať rokov, alebo to, že bankrové a nebankrové inštitúcie oddĺženému dlžníkovi nebudú chcieť poskytnúť počas piatich rokov pôžičku atď.

Čo možno očakávať od novej právnej úpravy?

V každom prípade je možné očakávať ohromný nárast oddĺžovacích konkurzov. Limitom v počte týchto procesov je paradoxne skutočnosť, že v rámci legislatívneho procesu došlo k zmene, ktorá obmedzila oprávnenie dlžníkov dať sa slobodne zastúpiť advokátom pri podávaní návrhu na oddĺženie. Toto právo je vyhradené výlučne Centru právnej pomoci, ktoré síce môže ustanoviť advokáta ako zástupcu, avšak doteraz prípravu návrhov realizuje vlastnými kapacitami, a aj preto je príprava návrhov na oddĺženie zdĺhavá. Je zrejme, že táto nová právna úprava radikálne zníži počty exekúcií vedených na súdoch. Sekundárnym, ale o to dôležitejším následkom je vplyv na národné hospodárstvo, keď sa zrazu tisícom ľudí oplatiť opäť legálne pracovať, pretože im už exekútori nebudú môcť vykonávať zrážky z ich legálnych príjmov. Možno teda očakávať zlepšenie príjmu štátneho rozpočtu z daní z príjmu fyzických osôb a vyšší príjem odvodov do systémov sociálneho a zdravotného poistenia. Veľkému množstvu dlžníkov pomôže ich legálny príjem po rokoch k ďalšiemu úveru, a teda aj k novému bývaniu. V globále by teda mala byť aspoň krátkodobá prognóza dobrá. Dlhodobú prognózu ukáže čas. Ak sa systém oddĺžovania nezmení, určite nám vznikne skupina notorických oddĺžovateľov, ktorí každých desať rokov budú žiadať ďalšie a ďalšie oddĺženie, a naučia sa žiť takpovediac na dlh. Pretože zadlžovanie s víziou možného oddĺženia, aj keď len raz za desať rokov, znie predsa len lákavo.

Otázka je, čo táto úprava spraví s morálkou spoločnosti a s našim návykom platiť dlhy. Len čas ukáže, či ďalšie generácie budú považovať za ich povinnosť platiť dlhy, alebo budú počítať roky do oddĺženia. Takúto liberálnu zmenu sme si pred niekoľkými rokmi nevedeli ani predstaviť. Zrejme je, že dlh nebude už nikdy viac záväzkom tej morálnej povahy, ako to bolo u generácie našich prastarých rodičov.

Advokátska kancelária Michalička

JUDr. Miroslav Michalička
advokát a správca

Advokátska kancelária JUDr. Miroslava Michaličku poskytuje služby v oblasti právneho zastupovania a poradenstva klientov, ako správcovská kancelária poskytuje služby insolvenčného správcu v konkurzných, reštrukturalizačných, dozorných a oddĺžovacích konaniach (osobných bankrotov), stavia na dlhoročných skúsenostiach získaných v oblasti poradenstva a riadenia významných reštrukturalizačných a konkurzných konaní, dozornej činnosti insolvenčných procesov a krízového riadenia korporátnych klientov.

JUDr. Miroslav Michalička je advokát a insolvenčný správca pôsobiaci v odbore od roku 2004, ako expert sa dlhodobo zaoberá problematikou aplikácie konkurzného práva aj v procesoch osobného bankrotu, poskytuje poradenskú a odbornú činnosť významným finančným a korporátnym inštitúciami. JUDr. Miroslav Michalička je členom Slovenskej advokátskej komory a vykonáva činnosť ako konkurzný, reštrukturalizačný, dozorný a oddĺžovací správca pre právnické a fyzické osoby. Zapisaný je v zozname správcov Ministerstva spravodlivosti SR, je zároveň rozhodcom Slovenského stáleho rozhodcovského súdu pri Inštitúte právnych štúdií v Trnave.

Advokátska kancelária poskytuje poradenstvo v anglickom a ruskom jazyku, spolupracuje s renomovanými poradenskými a vzdelávacími organizáciami.

Cieľom advokátskej kancelárie je vytvoriť si s každým klientom vzťah dôvery, pretože dôvera je pre poskytovanie kvalitných služieb nevyhnutná. Bez dôvery nikdy nedôjde k zhode medzi očakávaniami klienta a poskytnutými službami.

Poskytujeme svojim klientom to, čo im iní sľubujú, ale nesľubujeme im to, čo nedokážeme splniť.

Kontakt:
JUDr. Miroslav Michalička
Vajslova 11
917 01 Trnava
tel.: +421 33 3702 120
mail: advokat@michalicka.sk
web: www.michalicka.sk